

Klappmyssens aldersfordeling i Danmarkstredet

av Birger Rasmussen

FISKERIDIREKTORATETS HAVFORSKNINGSINSTITUTT

Under klappmyssfangsten i Danmarkstredet i 1959 og 1960 ble det innsamlet kjever fra henholdsvis 1390 og 1381 individer for å studere aldersfordelingen av bestanden. En har tidligere redegjort for aldersfordelingen hos klappmyss i årene 1955–58 (Rasmussen, Fisken og Havet, nr. 1 1960).

Aldersfordelingene for årene 1956–60 er vist i fig. 1. Prosenttallene er blitt utjevnet for beregning av dødeligheten.

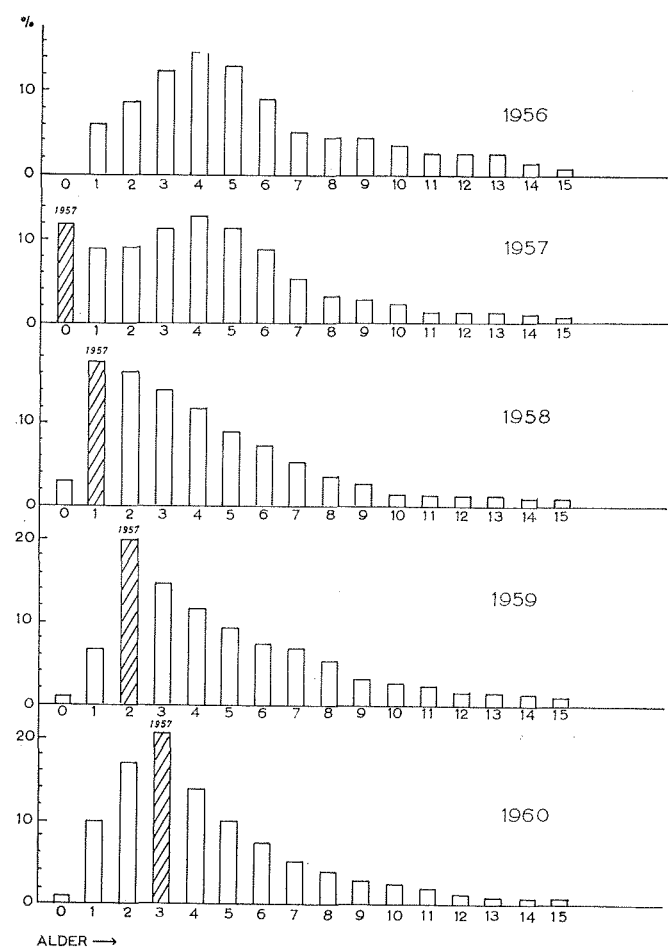

Fig. 1. Aldersfordeling av klappmyss i Danmarkstredet. Tallene utjevnet med 3. Dyr over 15 år utelatt.

Det som først og fremst faller i øynene er at årsklassen 1957 synes å være rikere enn de andre årsklasser som er født i denne periode. Hva kan årsaken være?

Når vi ser på fangststatistikken, viser det seg at under ungefangsten i Vesterisen våren 1957 ble det fanget bare 13 238 klappmyssunger mot vanligvis ca. 37 000 unger pr. år som var gjennomsnittet i 10 årsperioden 1947–56. Med andre ord, i 1957 var det ca. 24 000 unger mer enn vanlig som fikk lov å leve. Mange av disse unger drev med isen sydover og ble fanget samme år som 0-åringer om sommeren i Danmarkstredet, hvor de utgjorde ca. 12 % av fangsten. I 1958 var de 1 år gamle, og var atter rikt representert i Stredet, hvor disse unge dyr utgjorde 19 % av fangsten. I 1959 dominerte de atter i Stredet som 2-åringer (20 %), og likeså i 1960 som 3-åringer (ca. 21 %).

Det som er mest bemerkelsesverdig er at et relativt lite antall unger som unnslipper fangsten ett år skal gå igjen tilsynelatende som en «stor» årsklasse i en rekke år. Den nærmeste forklaring er at bestanden i sin helhet for tiden er så liten at selv en relativt beskjeden fredning av et ungekull, slik som i 1957, vil gi seg utslag i de påfølgende år.

Siden 1957 har en stadig økende del av fangsten i Danmarkstredet bestått av dyr som enten er umodne (1–2 år) eller er drektige for første gang (3–4 år).

Ingen av de 1–3 år gamle dyr har hatt anledning til å formere bestanden, mens mange av de 4 år gamle dyr har kastet 1 gang. Mengden av slike ungdyr i fangstene har vært:

1956	1–4 års dyr	42,5 %
1957	—»—	42,3 »
1958	—»—	58,8 »
1959	—»—	51,9 »
1960	—»—	59,5 »

I 1956 og 1957 var det relativt flere eldre dyr i bestanden enn i dag. Men disse eldre kjønnsmodne dyr er nå blitt sterkt desimert både ved naturlig dødelighet, ved fangst i Vesterisen, hvor foreldrene som er 4–5 år gamle og oppover, gjerne drepes sammen med ungen, og likeledes ved fangst i Danmarkstredet, hvor alle aldersgrupper blir fanget under hårfellingen. Desimeringen av de eldre formeringsdyktige årsklasser sammen med det relativt store tilskudd av dyr av 1957-årsklassen er sannsynligvis årsaken til at fangsten i Danmarkstredet siden 1958 har inneholdt unge modne dyr i større mengder enn tidligere .

Av de foreliggende data er det mulig å foreta en beregning av den totale dødelighet fra år til år. Lignende beregninger er utført i Kanada for bestanden av grønlandssel ved Newfoundland.

Vårt materiale fra Danmarkstredet viser følgende dødelighet blant unge 1–5 år gamle dyr:

1958	1–5 år	15,4 %
1959	2–5 »	22,3 »
1960	3–5 »	24,9 »
<hr/>		
Total	1–5 år	19,8 %

For eldre dyr 5–15 år gamle, er den totale dødelighet funnet å være gjennomsnittlig 22,8 % i årene 1957–60. Til sammenligning kan nevnes at selbestanden ved Newfoundland viser en total dødelighet for de 1–5 år gamle dyr på gjennomsnitt 20 %, d.v.s. samme tall som for de unge klappmyss. For de eldre dyr over 5 år er den totale dødelighet hos grønlandsselen ved Newfoundland anslått til ca. 9 %, mens klappmyssen i Stredet viser ca. 23 %. Forklaringen på den høye totale dødelighet for eldre klappmyss er sannsynligvis (1) at bestanden er liten, og (2) at beskatningen av eldre klappmyss utfor Øst-Grønland er relativt større en beskatningen av eldre grønlandssel ved Newfoundland. En går da ut fra at den naturlige dødelighet hos grønlandssel og klappmyss stort sett er den samme.

Ved Newfoundland har man funnet at med den dødelighet som eksisterer i dag, 20 % for ungdyr og ca. 9 % for voksne på grunn av fangst og naturlig død, er selbestanden gått tilbake med 50–65 % i de siste 10 år, og såfremt fangsten ikke begrenses, må man se i øynene at grunnlaget for lønnsom fangst ved Newfoundland ikke vil være til stede om 10 år. Med de dødelighetsfaktorer som er antydnet for klappmyssbestanden, kan det samme sies om klappmyssfangsten i Vesterisen og Stredet. En forutsetter da at formeringsevnen hos de to dyregrupper er den samme. Den norske vårfangst i

Vesterisen er i dag sterkt avhengig av fangst på klappmyssunger og voksne dyr. Særlig er klappmyssungene (blueback) verdifulle, og det er disse som gjør den norske fangsten i Vesterisen lønnsom i det hele tatt. I Danmarkstredet er fangsten basert på eldre dyr som har relativt liten fangstverdi fordi de fanges i hårskifteperioden. Våre aldersanalyser viser at det i Stredet har vært en økende fangst av umodne dyr og av ungdyr som er drektige for første gang. Undersøkelsene viser at omkring halvparten av dyrene som fanges i Stredet er hunner.

Våre undersøkelser over kjønnsmodningen hos klappmyss antyder at ca. 50 % av hunnene blir kjønnsmodne som 3 år gamle dyr og føder sin første unge i en alder av 4 år. Som det vil fremgå av figuren er årsklassen 1957 ennå forholdsvis sterk. Omkring 50 % av hunnene ville føde sin første unge i Vesterisen våren 1961, og det skulle ligge nær å forutsi at i 1961 ville det være mere blueback enn vanlig på feltet. Fangsten i 1961 ble også meget stor, nemlig ca. 43 700 unger. Dette gode resultat må delvis tilskrives de gode is- og fangstforhold, men den større mengde av førstegangskastende klappmysmødre av årsklassen 1957 har sikkert også spilt en ikke uvesentlig rolle.

Av statistikken og av våre aldersanalyser kan vi beregne at av 1957-årsklassen ble 2550 dyr tatt som 1-åringer, 1300 som 2-åringer og 1620 som 3-års gamle dyr. Dette gir i alt ca. 8100 dyr av denne ene årsklasse fanget bare i Danmarkstredet. I tillegg kommer 13 200 unger av samme årsklasse fanget som nyfødte i Vesterisen, foruten et ukejnt antall 1–3 års gamle dyr fanget under plukkfangst i samme område.

Det er ikke vanlig at 0-åringer forekommer i større mengder i Danmarkstredet og 1957 var i så henseende et unntaksår. Den offentlige statistikk oppgir totalfangsten av 0-åringer dette år til 1250 dyr foruten 1500 «unge dyr og gris». Også blant disse siste må en regne med forekommer en god del 0-åringer. Det beregnede tall 2550 0-åringer synes derfor å stemme ganske bra. Som det fremgår av figuren var det derimot lite 0-åringer i Danmarkstredet i de øvrige år. I 1960 viser f. eks. vårt materiale at 0,8 % av totalfangsten var 0-åringer. Dette skulle tilsvare ca. 60 dyr. De statistiske oppgaver viser dette år også et lavt tall, nemlig 15 0-åringer, mens tall på «unge dyr gris» ikke blir særskilt oppgitt.

Undersøkelsene over klappmyssbestanden gjør det klart at det er behov for visse beskyttelsestiltak såfremt fangsten i fremtiden skal kunne drives på lønnsom basis. Det er de eldre dyr, og da spesielt

hunnene, som ut fra biologiske vurderinger er de mest verdifulle, da det er disse som skal gi bestanden den nødvendige fremtidige rekruttering.

En slik beskyttelse av de eldre dyr kan i praksis gjennomføres på forskjellige måter. I Norge har man valgt å sette forbud mot fangst av klappmyss i Danmarkstredet under hårfellingen om sommeren. På denne tid er dyrene også av mindre økonomisk verdi sett fra et fangstmessig synspunkt. Totalfredning av klappmyss i Danmarkstredet ble fra norsk side gjennomført første gang sommeren 1961. En håper på denne måte å holde vedlike et lønnsomt nivå for selfangsten på det viktigste fangstfeltet, nemlig Vesterisen.

Summary.

The age composition of the hooded seal (*Cystophora cristata*) based upon samples from the summer seal hunt in the Denmark Strait is shown in

fig. 1. The 1957-year class is particularly promising. The reason for this is probably that so many youngs escaped the hunters in the spring of 1957. Since 1956, the catches in the Denmark Strait have contained an increasing number of young animals 1–4 years of age, while the amount of older animals is decreasing. The total mortality among the 1–5 year olds is estimated to be about 20 per cent, and that of older animals about 23 per cent, which is very high. The features shown by the stock of hoods strongly indicate that protective measures are necessary. It is the older animals, particularly the females, which biologically are most valuable for the recruitment of the stock. A closed season for hood-hunting was introduced for the Denmark Strait in 1961. It is hoped that this closure will help toward a better and more profitable utilization of the hood stock on the other and more important hunting ground, — the Jan Mayen area.